

Κάλαντα Λευκάδας

Σήμερα οι μάγοι έρχονται στη χώρα του Ηρώδη.
Και ο Ηρώδης παραθείσ έγινε, θηριώδης.
Κραίζει τας μάγους και ρωτά: Μάγοι που θε να πείτε;
Σησ Βηθλεέμ το σπλάσο, την πόλη την αγία.
Που 'κει γεννάει το Χριστό η Δέσποινα Μαρία.

Αυτά τα κάλαντα τα έλεγε η γιαγιά μου, Παρασκευή,
στη Λευκάδα όταν ήταν κι αυση' παιδί.

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι αρχή Ιανουαρίου
αρχή που πρωτοπάτησε ο κύριος στον κόσμο

Ξυδί που πρωτοπάτησε χρυσό δέντρι έβη κι ε
χρυσά ήτανε τα φύλλα του γραμμάτα τα κλωνιά του

Παπάδες τα διαβάσιν διόμοι τα συλλαβούσαν
ένα δεντράκι έρχεται από την Καισαρεία

Βαστά ειμόνα και χαρτί χαρτί και μαλακάρι
το μαλακάρι έγραφε και το χαρτί εκίλιε.

Αυτά τα κάλαντα τα έλεγα εγώ όταν ήμουν τεσσάρων
χρονών, στη Ρόδο.

Στο χωριό της γιαγιάς μου, την Άνω Χώρα είχαν
 ως έθιμο να ανατρέφει το κάθε σπίτι από ένα γουρούνι
 για τα Χριστούγεννα. Παραμονή των Χριστουγέννων
 έφαζαν το γουρούνι και οι νοικοκυρές ετοιμάζανε με το
 κρέας του παραδοσιακές οματιές, λουκάνικα και πολλά
 άλλα. Ανήμερα των Χριστουγέννων χτύπαζαν οι καμπί-
 νες του χωριού στις πέντε το πρωί για τη λειτουργία
 της εκκλησίας. Στις επτά το πρωί που σχολούσε η
 εκκλησία τα παιδιά ανηφοροούσαν να φάνε τις κραιές
 οματιές και τα λουκάνικα που ψήγονταν στο ξύκι.
 Την τρίτη μέρα των Χριστουγέννων έπαιρναν το λίπος από
 το χοιρινό, άναβαν φωτιά και σε ένα μεγάλο καζάνι
 έλιωναν το λίπος. Αυτό ονομαζόταν το κλωστόμα της
 Τσιγαρούθρας. Αυτό το έθιμο με την πάροδο του χρό-
 νου δυστυχώς έχει σβήσει. Αλλά οι κάτοικοι του χωριού
 τα τελευταία χρόνια το αναβιώνουν τέλος Γενάρη
 σε ένα Σαββατοκύριακο για όλους τους ντόπιους αλλά
 και τουρίστες.

20-12-2023
 Καλήν εσπέραν άρχοντες,
 αν είναι αριθμός σας,
 Χριστού τη Θεία γέννηση
 να πω σε άρχοντά σας.

Χριστός γεννιέται σήμερα,
 εν Βηθλεέμ τη πόλει,
 οι ουρανοί αθάλλονται,
 χαίρει η φύσις όλη.

Εν τω σπηλαιών τίκτεται,
 εν φάτνη των αλόων,
 ο βασιλεύς των ουρανών,
 και ποιητής των όλων.

Πληθός αγγέλων ψάλλουσι,
 το Δόξα εν υψίστοις

Σε αυτό το σπίτι το ψηλό,
 πέτρα να μη φαίσει,
 κι ο νοικοκύρης του σπιτιού
 χίδια χρόνια να ζήσει.

Αυτά είναι τα κάλαντα που έλεγε η γιαγιά μου
 η Γιάννα στο ορεινό χωριό Άνω Χώρα, ορεινής
 Ναυπакίας.

«Εθιμο Ιερουσαλμ»

Ενα εθιμο που εκανε η γιαγια μου κι ο παππος μου στην Ιερουσαλμ ειναι πως την Πρωτοχρονια μετα τα Καλουντα μαγειουνταν τα παιδια στην κεντρικη πλατεια του χωριου κι επουσαν «βτριφτο» η «δεκαρες».

Επισης ενα αλλο εθιμο που εκαναν ειναι πως μετα στις δωδεκα ακριβως γεμιζαν τις κανατες τους με το «πρωτο νερο της χρονιας».

Αυτο το εθιμο το εκανε η γιαγια μου, η Ναναι.

19 Το βραδυ 1 Ιανουαριου

Ημερολογια Χριστουγεννων

Χριστος γενωσται σημερα εν Βηθλεεμ την πολη, οι ουρανοι αγαλλοισται, χαιρε χαιρε η γη και η φυσικη ολη.

Εν των σπηλαιων εικετα εν φα-εν φαινη των αγγελων η ο βασιλευς των ουρανων και ποικαι ποιητης των ολων.

□ Πληθος αγγελων ψαλλουσι, το Δοξα εν υψιστοις, και αυτο το αβρον εσσι, η των ποικμενων πισεις.

Αυτα τα ημερολογια τα εθεξε η γιαγια μου κι ο παππος μου Δημος και Ναναι στην Ιερουσαλμ.

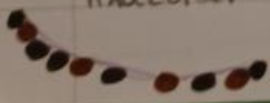
Κάθαντα της Πιοδώρας

Από που κατάγεται η γιαγιά μου η Δήμητρα
 με Χριστούγεννα, Πρωτούγεννα, πρώτη γιορτή του χρόνου
 για έβγατε, δώστε, μάθετε, πως ο Χριστός γεννιέται,
 γεννιέται κι αναθρέφεται στο μέλι και στο γάλα,
 το μέλι τρών' οι άρχοντες, το γάλα οι αγεντάδες
 και το μελισσοχόρταρο το λούζουκί οι κυράδες.
 Κυρά ψηδή κυρά λιγνή, κυρά
 γαϊτανοφρύδα, κυρά μ'όταν στολίζονται να πάς στην
 εκκλησιά σου,

βάλεις τον ήλιο πρόσωπο και το πεγγάρι ακάλη
 και τον καθαρίο αυχενό τον βάζεις δαχτυλίδι.
 Εμείς εδώ δεν ήρθαμε να φάμε και να πιούμε
 μόνο σας αγαπούσαμε κι ήρθαμε να σας
 δούμε εδώ που τραγουδήμαμε μέτρα να μη
 ραχίσει κι ο νοικοκύρης του σπιτιού πολλούς
 χρόνους να ζήσει. Δώστε μας και τον κύκοφο,
 δώστε μας και την κόζα, δώστε μας και
 πέντ', έξ' αυγά, να πάμε σ' αιάλη πόρτα>>

7e Έθιμο

Την παραμονή τα παιδιά πήγαιναν σπιτι σε
 σπιτι έζημιγαν χδικά και μετά χώνευαν στην
 πλαζεία.

Κάλαντα Μυτιλήνης
Αυτά τα κάλαντα τα έλεγε ο παππός Πευτέρης.

Αρχιηγιά και αρχιχρονιά και αρχή του Γεωργίου
και αρχή που βρήκεν ο Χριστός στη γη να περπατήσει
Περπατήσε, χαϊρέτησε όλα, όλα τα ζευγάρια
και ο Πεντός πέν χαϊρέτησε ήταν ο Αι Βασίλης.

- Βασίλη μου, πένθεν έρχεσαι να πού και φάνηε κότιβαύσε;
- Από τη γριά μου έρχομαι και στο και στο σχολείο παιδιών
- - Κι τότε να γας, να λές να πεις, γιατί να τραγουδήσεις
- Ενώ εσύ ηρώματα γάθυνα, τραγού τραχάσα σου η βίβρα
- Και σαν υψίρεο χράηρατα, πρέ γας, πεις πεις την άλαρηγήτα
και στο παρσι το ακούρητησε να πει, να πει των σίληραβητα

Έθιμα της Μυτιλήνης

Ετο Χριστουγεννιάτικο τραπέζι της Μυτιλήνης, κυριαρχεί το χοιρινό κρέας, μαγειρεμένο με μαρούλια (φρικασίτ). Το γλυκό που φτιάχνουν λέιεται (φρικουλάρι), (σηλδή που κλάει με ανήσυχα

ΕΘΕΝΑ =

20-12

Χριστουγεννιάτικα
καλάματα Σερρών

Χριστούγεννα, Πρωτογέννα,
τώρα Χριστός γινιέζι. (δίσ)

Γινιέζι κι βαψίζιζι,
στους ουρανοὺς ἀνάου. (δίσ)

Ὅδοι οἱ Ἀσσοδοὶ χαίρουνε,
κι ὁδοὶ δοξολογοῦνε. (δίσ)

Καὶ τὰ δαιμόνια σκάζουνε,
καὶ σκάζουν καὶ πλαντάζουν. (δίσ)

Σε τούτο το σπίζι πούρθαμε,
κι Ναρκαίου σφουμένου. (δίσ)

Λυζὰ τὰ κιάδαντα τὰ ἐλέδε
ὁ Παπὸς Κού ὁ Νίκας σὰ
Χρυσὴ Πύλη Σερρών!

«Κρητικά ἔθνη»

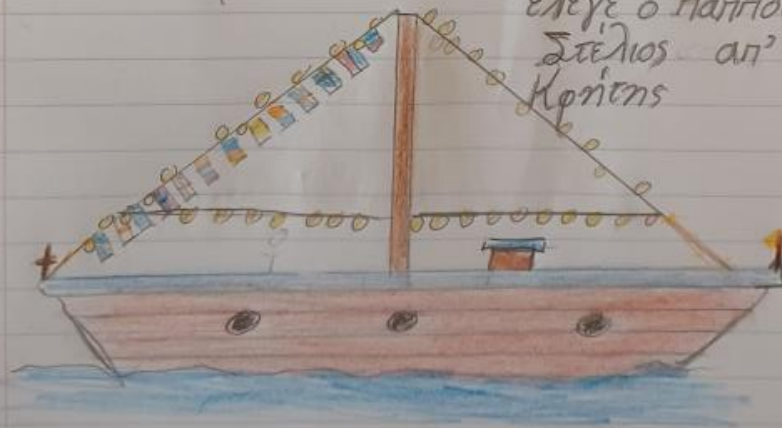
Στὴν Κρήτη παλιότερα ἦταν ἔθνη νὰ μεγαλύνει
κάθε οἰκογένεια στο χωριό ἕναν χοῖρο. Ὁ χοῖρος σφά-
ζοταν τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων κι ἦταν τὸ
κύριο Χριστουγεννιάτικο ἔδεσμα. Τὴν δευτέρη μέρα
τῶν Χριστουγέννων, οἱ χωρικοὶ ἔκοθαν τὸ κρέας
τοῦ χοίρου κι ἐφτιαχναν λουκάνικα, ἀπάκια (χοι-
νὸ κρέας) καὶ μολλὰ ἄλλα. Τὸ ἔθνη αὐτὸ δυστυ-
χῶς δὲν διατηρεῖται πλέον.

20-12-2023

Χριστός γεννιέται σήμερον εν βηθλεέμ επιτό-
λη, οι ουρανοί αγάλλονται χαρῆς ἡ κτίσις ὅλη.
Εντὸς σπηλαίου τικτεται, εν φατνη των αλόγων
ο βασιλεύς των ουρανῶν και ποιητής των ὄλων.
Κερά μαμαροεραχηλη και φεγγαρομαγουλα
ν' απου τον έχεις τον υγιό τον μωσχοκανακάρη
Λούεις τον και χτενίζεις τον και στο σχολείο τον μένεις
κι ο δάσκαλος τον έδωρε με 'να χρυσό θεργάλε
και η κυρά Δασκάλισσα με το μαργαριτάρι
Είπαμε δα για την κεράς πούμε για τη Βάγια
Άφ'ε Βαγιτσα το κερι, αφε και το δευτερι
και κάισε και κουσούντησε ιντα θα μας εφέρης

Κάλαντα Κρήτης

Αυτά τα κάλαντα το
έλεγε ο παππούς μου ο
Στέλιος απ' τα Χανιά
Κρήτης

Αρχιμηνιά και αρχιχρονιά κι αρχή του Γενορίου
κι αρχή που βρήκεν ο Χριστός στη γη να περπατήσει.

Τερερέρ, τέρου, τερέρ

Περπατήσει, χαιρετήσει όλα τα Σουφάρια
κι ο πρώτος που χαιρετήσε ήταν ο Άγι Βασίλης

Τερερέρ, τέρου, τερέρ

- Βασίλη γι' Πού σ'έν' έρχεσαι και πού - και ποίθε με ξεβραίνεις;
- Από τη γούνα μ' έρχομαι και στο - και στο σκοτεινό πηγάδι.

Τερερέρ, τέρου, τερέρ

Αυτά τα κιάλια έλεγε η γατιά μου,
εφ' όψιν.

Από τη Βρύση

Το αριόλιτο νερό είναι έθιμο της ητίρας της Πελοποννήσιας.
Νωρίς το πρωί κάτω μέσος της οικογένειας παίρνει μια στάγδα
που στο στόμα της έχουν τοποθετήσει ένα κομμάτι
αγλόιδημα, και πηγαίνει σε μια βρύση. Παιρνεί νερό
και σε όλη τη διαδρομή δειγμάτι σε γανέλιαν.

